

[Transcript] Dagens Eko / Gotland - Natos trumfkort i försvaret mot Putin

Mats, hur gärna vill NATO ha Gotland?

De vill nog rätt gärna ha Gotland, för Gotland är rätt viktigt.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin. Idag, Gotland, NATOs trumfkort i försvaret mot Putin.

General, congratulations on your nomination. Thank you for your service.

Det är maj 2022, och den amerikanska armégeneralen Christopher Cavalli, som är högsta chef för NATOs militära styrkor i Europa, frågas ut i Senatens Försvarsutskott i USA.

Okay, to the extent you can, though, can you talk a little bit about the advantage that Sweden brings in terms of naval presence?

Det handlar om vad Sverige och Finland kan bidra med i NATO.

Han listar Sveriges fördelar.

Sverige har en flotta i östersjön, svarar generalen.

Men så nämner han också Gotland.

O-sänkbara hangarfartyg som Ön brukar kallas.

Samma år övar Sverige och NATO tillsammans på just Gotland.

Och internationella medier flockas för att göra reportage om Öns viktiga roll när väst nu kraft samlar mot Putin.

These peaceful shores look more like paradise than a place of war.

Gäst är Mats-Eriksson, politikreporter på Ekot.

Ja, Mats, du bevakar ju försvarsfrågor och säkerhetspolitik här på Ekot.

Inte så ofta vikingar, antar jag.

Jag har inte stått på dem, men det finns ju andra här på radion som gör bland annat podden vikingar, till exempel.

För 1200 år sen, då finns inga stålfartyg och ingen GPS att navigera efter.

Bara stjärnorna.

En samma vind och samma horisont.

Och 50 stycken trächepp.

Och jag tänker ändå att vi ska börja nånstans där.

För Gotland har väl länge varit eftertraktat.

Bland vikingar, till exempel.

Ja, Visby Ringmura är ju rätt gamla, kan man säga.

Det har funnits i århundraden, för att ni talar natusen år.

En ligger där, den ligger.

Jag har vikt ju under Hansand, det har varit handelsledare.

Folk har bott här och vill att försvara sig.

Sponder härar.

Så småningom är svensk militär i uniformer under ledning från Stockholm.

A7, Gotlands atelieiregiment, det kom ju ditredande i slutet på 1800-talet.

Så småningom så kom ju då luftvärnet.

Det fanns kor mitt under kriget, placeras där.

Och KA3 kom ett tag innan kriget, alltså kustartilleriet.

Stridsvagnarna anfaller framför Oscarstenen.

Men sen föll det ju kalla kriget.

Och då har man i alla fall en känsla som svensk.
Att det är en period och Gotland blir viktigare och viktigare.
Och att det kommer i alla fall dit allt mer militär.
De där förbanden som man nämnde förut finns ju där då.
Som man har luftvärn nu, har du kuster och botar.
Du har också Panzaregimentet, P-18 som en central punkt.
På vis på slätt, strax söder om Visby.
Är ju ett av Panzerligardens kompani på Gotland för lack.
Och mariner kan ju placera fartyg där mer eller mindre omfattning.
För mig som regimentschef är detta ett mycket stort ögonblick.
Man försöker förbättra förband och så vidare.
Man kör bak sina traditionella ceremonier.
Till exempel på Kustart eller i K-A-3-anfibier-regimentet som det då har blivit.
För det första så är det för det första tillfället i historien.
Sedan 1938, då detta förbandet bildades och sattes upp.
Som vi genomför en baske-sermini.
Vad är det därför ser man ut?
De får sina gröna baskar som är tecken på elitförband.
Så att säga, de har ju ofta baskar på sig.
Gärna står uppställda soldaterna i sina led.
Och framför dem står befäl och ropar upp namnen.
Och då är det klart när de har lyckats drara något sådär.
Från sitt jag hade bara rätt på sådana baskar.
Utan den sitter jag alltid lite käkt på ett sidan på något sätt.
Så basken är finare än en vanlig keps helt enkelt?
Ja, det har säkert sett amerikanska soldater som då är fallskärmsjägare
eller någonting annat, eller franska.
Så har de sin basker på och så är de välutbildade, tuffa, hårda avskrättande.
Nu måste baske och samling genomgå.
Tack så mycket.
Viktor är mitt i Östersjön och då ger du gärna militär närvaro
för att den som bestämmer vill fortsätta att kunna bestämma.
Och vad är det där, att den ligger där den ligger mitt i Östersjön?
Det är alltid bra att ha något ställe att kunna förankra och bunkra och så vidare.
Närmare Baltikum, närmare Polen.
Ja, Gotland har spelat en roll länge.
Och när börjar det att ta slut då? När sker avrustningen av Gotland?
Ja, så det är den här tredje perioden för 30 år sedan.
Nu den faller i Berlin 1989 i november.
Folk tar sig igenom frihetens klocka ringer just.
Två år senare sovget finns inte längre än.
Sovget som militära kapacitet rasar, utrustningen rostar, fartyggen sjunker i hamn.
Lite grot uttryck, men det var i så i vissa fall.
Så hotet kändes rätt begränsat.

[Transcript] Dagens Eko / Gotland - Natos trumfkort i försvaret mot Putin

Den stora, som vissa tycker är försvarsslakten, inträffar i försvarsbeslutan 2004.

En stor del av Sveriges regimenten försvinner, inklusive på Gotland.

Sen är det lite personal kvar att ta hand om det hela.

Det är några stycken som tar hand om banan och utrustningen för flygvapnet på Visby flygplats och så vidare.

Det är några kvar att få gå runt och kolla till?

Ja, precis, men mycket av utrustning och inte minst fastigheter försvinner och så vidare.

Men ja, sen vände jag i historien.

Jag var ditt soldat i Matrosy.

President Putin somnade sin militärchef och gav dem en order.

Och hur märks det då på Gotland, den här övande mitten ute i Östersjön?

De grönlåda männen som man är fri vet vad de kommer få när det här läget kommer tillbaka, helt enkelt.

Och även blåklåda med marin och flyg.

Med hänsyn till omvärldsläget och Gotlands strategiska läge är en militärförmåga byggnad helt avgörande

i försvaret av inte bara Sverige, utan även hela Östersjönregionen.

Och hur ser det ut konkret på Gotland, den här upprustningen?

Ja, som man börjar bygga upp regimenten igen.

Jag skaffar nya kassaner, nya platser för värnplikter.

Det har fortsatt varit en begränsning för många värnplikter man kan ha på Gotland, till exempel.

Oftare var det där med flygvapnet och så vidare.

Man har också placerat nya utrustning.

Och marinen kan ju placera sjömålsroboter där nu, om de vill.

De har haft sjömålsroboter där också, då och då.

Men det är just för att skapa det här, taggarna utåt klusträtt, så att säga, på Gotland.

Vi skickar ju signaler att vi vill försvara Sverige.

Och vi visar det inte bara genom ord, utan vi visar det framförallt genom handlingskraft.

On Monday, the Swedish military conducted the first ever firing of the robot system 23, previously known as the Bofors Advanced Missile System Evaluation, or BAMS-I.

Robot 23, eller BAMS-I som man också brukar säga, som då är placerats på Gotland nu.

Och det är luftförarens system som helt enkelt är kapabelt att skjuta ner robotar som är på väg mot Gotland eller någon annanstans, eller flygplan.

Med modern radarsystem och ledningssystem.

Det är en förkortning förstås av vad den här utrustningen egentligen heter med fem ord.

Det är inte en referens till Björnen som dricker dunderhånen.

Det är kanske lite mer den kraftfulla BAMS-I, men BAMS-I är ju andra sidan rätt stark med sin dunderhåning.

Här drar det iväg robotar i full fart och som man kan se försvarsmarknaden skicka ut bilder på när de skjuter ner andra robotar som såg på övning och såg ut över Östersjön, från Gotland.

Idag har vi från Gotland bekämpat kryssningsrobotar.

Det här visar precis den förmåga vi har när det gäller försvaret av Sverige och också luftförsvaret.

[Transcript] Dagens Eko / Gotland - Natos trumfkort i försvaret mot Putin

Det här är både det svenska försvaret och nat och sen skickar det ut ganska sådär aktienproducerade filmer från sådana här övningar på Gatland.

Hur ska man förstå det?

Reklam förstås.

Vi gör coola saker med häftig utrustning.

Stridsgrupp Gatland har det yttersta ansvaret att försvara Gatland.

Det här är våran ö, det ger aldrig upp.

Det här är viktigt, vi tar ansvar för i vårt land.

Det är också ett busk om man vill ha ut. Man måste också rekrytera folk.

Om du tittar på de här filmerna med de ögonen, att de försöker sälja in militärer här i övningar på Gatland, vad ser du då? Vad är det de vill trycka på?

Det ser lite grann ut som ett spel.

Många i en yngre generation håller på med kryp omkring i olika miljöer och upp med det som kåpisten eller karbinen i det här fallet.

De pepprar en salva så att se ut i skogen och så ser du stridssvagn

eller CV-19 eller vad det nu är i bakgrunden som mullrar och rullar med sitt kanonrör.

Samt som man förstås understryka att det här är inte på lossas vid ett annat läge.

Är det någon skillnad nu mot kallakriget?

Hur tänker militären i Sverige att man ska använda sig av Gotland?

Ja, det Gotland har fått större betydelse.

Förre världen under kallakriget var Baltikum sovjet.

Nu är Baltikum NATO med gräns till Ryssland.

Här har man Gotland, Sverige, Estonia, Latvia, Lithuania och här är Kalynyngrad.

Det är en enklav av russier.

Precis så är det om Baltikum finns Kalynyngrad, rysk en klav eller exklav.

Där finns det en massa skjumålsrobotör, luftvarnsrobotör, långskjutande andra robotör.

Det där gör att det som är den vanligaste scenariet för att någonting skulle kunna hända som illa i vårt område, nämligen att Ryssland får försättning.

Vi ska nog ta Baltikum.

Så skulle det vara extremt svårt för NATO att komma söder från via Polen och Tyskland.

För i mellan ligger Kalynyngrad fullproppat med den här utrustningen.

Kanske utan ner sänka fartyg på södra Östersjön.

Då behöver NATO göra något för att unsätta Baltikum på andra sätt.

Vad gör man då? Vad är planen?

Så kommer USA Storbritannien när de andra vill ha kommit flygande och komma med stora fartyg inöver Sverige till svenska och norska hamnar, kör av massa utrustning,

få det med flyg och med fartyg över Sverige eller runt Sverige.

Och sen på den boken kunna komma till Baltikum.

Och då finns det här hangarförtyget där.

För det står det som i svenska analyser till exempel.

Vad skulle kunna inleda det här situationen?

Jo, ett angrepp på Gotland.

Det skulle hypotetiskt Ryssland sätta upp sina sjömålstrasbortar, sitt luftvärn och så vidare.

Då kan de skära av den där luftvägen också.

[Transcript] Dagens Eko / Gotland - Natos trumfkort i försvaret mot Putin

Då kan de börja skjuta ner de amerikanska flygplanen någonstans över Eskilstuna eller Växjö eller vad som helst.

Och det är ännu svårare att få in fartyg.

För då har de inte bara Kalynyngrad inte kan stå från Gotland och skjuta också.

Då på något sätt står och faller allting på Gotland här.

Det blir rätt viktigt. Där har plötsligt ännu centralare punkt för Gotland.

Ännu viktigare för alla de här NATO-generalerna som har uttalat sig om Gotland.

Men Mats, jag försöker se det här framför mig och jag är ingen expert på det här.

För mig är Gotland en ö och ett hangarfartyget fartyg.

Går det än så jämföra?

Ja, det skulle vi kunna göra.

Vi tar de stora amerikanska hangarfartygan så de är så fruktansvärt utrustade så att de är som ett svenskt försvårig säg liksom.

Vad innebär det då?

Du har kanske 300-350 meter fartygen, 70-80 meter brett.

Många flygplan.

Kanske 5-6 000 i besättningen om bordet.

Ett gäng robotsystem på det här fartyget.

Inte minst på följfartygen för att skära av hela himlen och havet runt omkring.

Men de där är så stora.

Såna där fartyg får du liksom inte in i Östersjön och vill nog inte heller ha i Östersjön.

Alltså det går inte rent fysiskt att köra in.

Det brukar sägas så i alla fall, alltså komma igenom Östersjön och så vidare.

Som amerikanska ögon är Gotland på något sätt jämförbart med ett hangarfartyg.

Bara det att det inte kan sjunka.

Det kan inte sjunka, men det är väldigt bra att placera utrustning på

och som kanske har av stora delar av Östersjön, vilket man skulle vilja.

Just den här risken som finns då att Ryssland skulle vilja kunna ta Gotland först för att säkra upp där och stoppa något.

En av dem som pekat på det är ju Krainas president, Zelenski också.

Jag satt själv och tittade på det där i Riksdagen när det hände.

Där talar han bland annat inför alla Riksdagsledamöter

för att vara fullt i kammaren med det tillfället.

Om man är i ryskt TV och så vidare pratar om att kunna angripa och ta Gotland

att det är viktigt för Ryssland och rita in dig på ryska kartor istället.

Han beskrev det som ett tydligt mål för Ryssland.

Då är det lite grann för att dra in Sverige, att det ju även ni berörs i det här sammanhanget.

Samtidigt som han har lite intresse av att få fler att bry sig här och måla upp möjliga hot.

Han vill ju ha väststöd och natostöd så långt som det bara går.

På det gamla militärområdet A7 i Visbys utkant har idag en helt ny stadsdel växt fram.

Moderna bostadshus med inglasade balkonger.

När P4 Gotland pratar med folk här om deras känslor inför NATO så kommer Öns speciella geografiska läge upp.

Finns det någon sanning i den pratar om att Gotland ligger så nära Erputin, lika galen som man

verkar?

Ja, det är mycket så nära.

Men samtidigt som Gotländningarna Jesper Vickman och Karina Svensson känner en oro nu så har de lite svårt

att känna igen sig i det som sägs i mediarapporteringen.

Nej, det känner jag faktiskt inte.

Det är mer som att man upplever som att det är militärstrategor som ser det på det sättet, men jag upplever det absolut inte det själv.

Jag vet inte egentligen hur jag känner så.

Men en olosig känslig är det lätt. Det är lätt om det nu skulle vara så att vi kan damma till då.

Ja, om att mitt i alla de här militärstrategiska besluten om Gotland så finns ju Gotländningarna själva där.

Vad tycker de egentligen om allt det här?

Vet du det?

Nej, men uppenbarligen är det ju lite klubbet i allt i militärverk som jag tycker är kul.

Därför att i grunden så handlar er krig otroligt hämst. Det är inget vi vill ha.

Frågan är att vi undviker det på bästa sätt.

Är det genom att ha de här militärerna här eller är det genom att inte ha dem?

Det mesta tydde ju ändå nu på att Sverige också före eller senare blir medlem i NATO, innebär det att de som bor på Gotland kommer få se ännu fler gröna män, alltså att den befästs ännu mer.

Det är ju inte omöjligt. Vi vet ju inte det idag.

Sverige är inte medlem, men regeringen och försvarsmakten säkert tyckte att det var jättebra om vi handlade medlem till toppmötet Vilnius 11-12 fjol.

För att där kommer man bland annat, men många andra beslut,

så kommer man ta de regionala nya försvarsplanerna,

där man tydligt ska bestämma hur vissa ombraden ska försvaras, av vilka styrkor.

Där skulle ju Sverige också kunna ha fått sin pot med uppgifter,

så att säga exakt inklusive Gotlands roll och Gotlands betydelse

och vad NATO vill göra med Gotland.

Men Mats, finns det en risk att man genom att göra Gotland allt mer viktigt på det här sättet och placerar allt mer militärutrustning där

att man också gör Gotland mer till ett mål för Ryssland och Putin.

Alltså att det ökar risken för att Putin dammar till Gotland,

som den här kvinnan visper sig.

Det här är ju en svår bedömning, som jag höll på att säga, över min kompetensnivå egentligen.

Men det är klart, hade du haft ett oförsvårat Gotland,

ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge och ett riskintresse

av att ta Gotland först, så kanske inte det något jättebra scenario.

I ett läge där Sverige är mer NATO,

och Sverige har röst att uppstå där,

så det är oerhört mycket svårare för Ryssland att gå dit

för att då har de anfallit NATO.

[Transcript] Dagens Eko / Gotland - Natos trumfkort i försvaret mot Putin

Det är inte så kul.

Det handlar ju återigen om när riskanalysen varar risken, och hur blir vi säkrast.

Och det där kan ju folk ha olika syn på, men den klassiska politiska militärasynen är ju att avskräckning är det vi är ute efter vi vill inte ha krig.

Men vi vill vara så starka och kapabla så att ingen vill göra någonting åt oss.

Taggarna är ute och är taggarna redan placerade där, och personalen som kan sköta om de kommer dit, från USA, Storbritannien och Tyskland, eller vad det nu är för någonting.

Så kanske den där avskräckningen, eller tröskan som svenska försvarspolitiker brukar tala om, blir så pass mycket högre så att risken faktiskt minskar.

Tack så mycket Mats.

Tack själv.

Programledare var Robin Ollin,

gäst Mats Eriksson,

reporter från P4 Gotland var Maria Ullsten,

och jag som producerade heter Katja Magnusson.